

ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชน

บ้านในลุ่ม อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

เจษฎา อุดมพิทยาสรรพ์¹

Use of Herbs for Medical Purposes: Attitudes and Behaviors of Local People in Ban Nai Lum, Kantang District, Trang Province

Jadsada Udompitayason¹

Received 31/01/2020

Revised 23/02/2020

Accepted 10/03/2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติในการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนบ้านในลุ่ม อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง และเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชน บ้านในลุ่ม อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่างคือประชาชน ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 113 คน

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.5 อายุเฉลี่ย 55.7 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 78.8 อาชีพส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 88.5 รายได้เฉลี่ยคิดเป็น 6,123.30 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรรักษาโรคในภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การใช้สมุนไพร พฤติกรรม ทัศนคติ

Abstract

The objective of this research was to explore the attitudes and the behaviors of the local people in Ban Nai Lum, Kantang District, Trang Province, towards the use of medicinal herbs. The samples were 113 people in Yan Sue Sub-district, Kantang District, Trang Province. The descriptive statistics were applied for data analysis: frequency distribution, percentages, mean scores, and standard deviation.

The result showed that the majority of the participants were female (65.5%), the average age was 55.7 years old, and the educational background mainly at the primary level (78.8%). The majority of them worked as general contractors (88.5%) with an average income of 6,123.30 baht per month. Overall the respondents attitude towards the use of herbs for treating diseases was low. Moreover, the behavior of using herbs was at a medium level.

Keywords: the use of herbs, behavior, attitude

¹ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง

Sirindhorn College of Public Health, Trang Province

e-mail: jade_zal@hotmail.com

บทนำ

การส่งเสริมการใช้อยาสมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการรักษาพยาบาลที่หลากหลายมากขึ้น และเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้แก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย ลดอัตราการใช้จ่ายแผนปัจจุบันและผลข้างเคียงหลังจากที่ได้รับยาแผนปัจจุบันได้ การกำหนดนโยบายส่งเสริมการใช้อยาจากสมุนไพร และนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีมาเป็นระยะเวลานานแล้ว แต่การเพิ่มมูลค่า/ปริมาณการใช้อยาจากสมุนไพรในสถานบริการสาธารณสุขยังไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้ตั้งไว้ ฉะนั้น เพื่อให้นโยบายดังกล่าวสามารถบรรลุเป้าหมายจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการใช้อยาจากสมุนไพร ตลอดจนปัจจัยที่มีต่อนโยบายส่งเสริมการใช้อยาจากสมุนไพร เพื่อให้ทราบปัจจัยแท้จริงที่ส่งผลต่อการใช้อยาจากสมุนไพรในโรงพยาบาล รวมถึงแนวทางในการสนับสนุนการใช้อยาจากสมุนไพรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป (กระทรวงสาธารณสุข, 2542) จากนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่ได้มีการส่งเสริมให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พัฒนาศักยภาพสมุนไพรหรือยาไทย โดยให้เพิ่มรายการยาสมุนไพรเข้าในบัญชียาหลักแห่งชาติ ใช้ในสถานพยาบาลภาครัฐทั่วประเทศ จาก 71 เป็น 87 รายการ รวมทั้งพัฒนาสมุนไพร อาทิ บัวบก กระชายดำ มะขามป้อม ให้เป็นสมุนไพรยอดนิยม มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล สร้างจุดแข็งสินค้าและบริการแพทย์แผนไทย โดยเฉพาะตลาดสมุนไพร เครื่องสำอาง อาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพของไทยให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น (กรมการพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2559)

ชุมชนบ้านในลุ่ม ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นตำบลหนึ่งที่มีความเป็นมาอันยาวนาน โดยมีทั้งชาวไทยและชาวจีนได้อพยพจากที่อื่นมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านในลุ่ม บริเวณริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำตรัง เป็นแนวยาวหลายกิโลเมตรตามสภาพภูมิประเทศ ทำให้พื้นที่ริมฝั่งของชุมชนอุดมสมบูรณ์ไปด้วยต้นจาก พืชจำพวกปาล์มที่เก่าแก่ มีพืชสมุนไพรที่อุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำเกษตรกรรมพื้นบ้าน ทำดับจาก พุนลอยใช้จับสัตว์น้ำ และนำมาประกอบอาหารนำน้ำเลี้ยงมาทำเป็นน้ำตาลจาก และนำทั้งใบ หรือก้านใบ มาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ซึ่งในชุมชนบ้านในลุ่มมีพืชสมุนไพรที่มีความหลากหลาย จากข้อมูลวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชน ในเขต 11 กระทรวงสาธารณสุข โดยเก็บข้อมูลพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคทั้ง 5 กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ การใช้อยาสมุนไพรเบื้องต้นในการดูแลสุขภาพตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างมีการใช้ในระดับมากคือกลุ่มโรคผิวหนังที่เคยใช้ว่านหางจระเข้รักษาแผลไฟไหม้น้ำร้อนลวก ($\bar{X}=3.65$, $SD= 1.17$) จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนใช้สมุนไพรรักษาโรคเพิ่มขึ้น โดยสนับสนุนให้มีการใช้สมุนไพรรักษาโรคเป็นทางเลือกหนึ่งในการดูแลสุขภาพสำหรับประชาชน

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ทศนคติและพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคชุมชนบ้านในลุ่ม จังหวัดตรังเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สมุนไพรในดูแลสุขภาพและรักษาอาการเจ็บป่วย ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติในการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนบ้านในลุ่ม อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนบ้านในลุ่ม อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 70,455 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง ระหว่างเดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม 2561 เป็นบุคคลที่สามารถอ่านออกเขียนได้และยินดีเข้าร่วมโครงการ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 113 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่สมัครใช้เข้าร่วมโครงการการใช้สมุนไพร จำนวน 113 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ให้มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดของการวิจัย มี 3 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ การศึกษา อายุและรายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการใช้ยาสมุนไพร ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีจำนวน 10 ข้อ

โดยมีข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ ได้แก่

ข้อความเชิงบวก (Positive Statement) มีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1, 2, 3 และ 4

ข้อความเชิงลบ (Negative Statement) มีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 5, 6, 7, 8, 9 และ 10

แต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สมุนไพร

พฤติกรรมการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีจำนวน 10 ข้อ โดยมีข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ ได้แก่

ข้อความเชิงบวก (Positive Statement) มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1, 2, 3, 5, 7, 9 และ 10

ข้อความเชิงลบ (Negative Statement) มีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 4, 6, 8

แต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย เกณฑ์การให้คะแนน ของตอนที่ 2-3 มีรายละเอียดดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วย	3	1
ไม่แน่ใจ	2	2
ไม่เห็นด้วย	1	3

เกณฑ์การแปลผลระดับทัศนคติต่อการใช้ยาสมุนไพร และการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยได้แบ่งการแปลผลออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของเบสท์ (Best, 1977) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง ทัศนคติต่อการใช้ยาสมุนไพร และการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง ทัศนคติต่อการใช้ยาสมุนไพร และการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง ทักษะคิดต่อการใช้ยาสมุนไพร และการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับสูง

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ศึกษานำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยเป็นเภสัชกรเชี่ยวชาญด้านสมุนไพร 1 ท่าน เป็นพยาบาลวิชาชีพเชี่ยวชาญด้านการใช้ยาสมุนไพร 1 คน และอาจารย์แพทย์แผนไทยที่สอนในรายวิชาเภสัชกรรมไทย 1 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา การใช้ภาษา และความสอดคล้องระหว่างคำนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อความที่สร้างขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) ได้เท่ากับ 0.85 ซึ่งมากกว่า 0.50

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในประชาชนหมู่ที่ 2 ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อดูความเชื่อมั่นและความบกพร่องของแบบสอบถามและนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งได้เท่ากับ 0.95 ซึ่งมากกว่า 0.70

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบให้คะแนน และลงรหัส (Code) แล้วนำมาประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านคุณลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ทักษะคิดต่อการใช้สมุนไพรรักษาโรค 5 กลุ่มโรค และพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านคุณลักษณะประชากร

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.5 อายุเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละไป 55.7 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 78.8 อาชีพส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 88.5 รายได้เฉลี่ยคิดเป็น 6,123.30 บาท

ผลการวิเคราะห์ทักษะคิดต่อการใช้สมุนไพรรักษาโรค

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะคิดต่อการใช้สมุนไพรรักษาโรคในภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ (1.53 ± 0.51) เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่จำเป็นต้องระมัดระวังในการใช้สมุนไพรรักษาโรคเพราะมีผลข้างเคียงน้อย (2.65 ± 0.69) รองลงมา คือ สมุนไพรเป็นยาโบราณไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในปัจุบัน (2.63 ± 0.68) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับไม่ดี คือ รู้สึกสบายใจผ่อนคลายเมื่อเลือกรักษาโรคด้วยสมุนไพร (1.11 ± 0.32) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนบ้านในกลุ่มอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง (n = 113)

ทัศนคติต่อการใช้สมุนไพร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. รับประทานพืชสมุนไพรเป็นประจำช่วยให้มีสุขภาพดี	1.12	0.35	ต่ำ
2. เชื่อมั่นว่าการรักษาด้วยสมุนไพรทำให้หายจากโรคที่เป็นอยู่	1.20	0.42	ต่ำ
3. สมุนไพรเหมาะในการนำมารักษาโรคเมื่อเจ็บป่วย	1.18	0.41	ต่ำ
4. รู้สึกสบายใจผ่อนคลายเมื่อเลือกรักษาโรคด้วยสมุนไพร	1.11	0.32	ต่ำ
5. สมุนไพรเป็นยาโบราณไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในปัจจุบัน	2.63	0.68	สูง
6. ไม่จำเป็นต้องระมัดระวังในการใช้สมุนไพรรักษาโรคเพราะมีผลข้างเคียงน้อย	2.65	0.69	สูง
7. การใช้ยาสมุนไพรได้ผลช้าการรักษาแบบอื่นเมื่อมีอาการเจ็บป่วย	1.34	0.53	ต่ำ
8. ไม่สบายใจเลือกใช้สมุนไพรรักษาเป็นอันดับแรก	1.47	0.75	ต่ำ
9. การใช้สมุนไพรมีความยุ่งยากตั้งแต่ขั้นตอนการหาการปรุงและการเก็บรักษา	1.30	0.51	ต่ำ
10. ยาสมุนไพรมีข้อเสียคือ สรรพคุณในการรักษาไม่ชัดเจนประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่นิยมใช้	1.31	0.50	ต่ำ
ภาพรวม	1.53	0.51	ต่ำ

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สมุนไพร

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สมุนไพร ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (2.46 ± 0.38) เมื่อพิจารณาข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับสูง คือ ท่านดื่มน้ำมะนาวผสมเกลือ เพื่อลดอาการไอ ขับเสมหะ ช่วยทำให้ลำคอชุ่มชื้น (2.93 ± 0.72) รองลงมา คือ ท่านใช้ปูนจากว่านหางจระเข้สดทา เพื่อรักษาอาการผิวหนังแดง แสบร้อน ถลอก เนื่องจากแผลไปไหม้ (2.86 ± 0.86) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านใช้ขมิ้นชันทาเพื่อรักษาอาการแมลงสัตว์กัดต่อย (1.70 ± 0.66) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนบ้านในกลุ่มอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง (n = 113)

พฤติกรรมการใช้สมุนไพร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ท่านรับประทานกระเทียมสด รักษาอาการจุกเสียด แน่นเนื่องจากอาหารไม่ย่อย	1.92	0.77	ปานกลาง
2. ท่านรับประทานกล้วยน้ำหว้าดิบ รักษาอาการอาหารไม่ย่อยเนื่องจากกินอาหารไม่ตรงเวลา	2.55	1.10	สูง
3. ท่านใช้ขิง ทูบให้แตก ต้มเอาน้ำดื่ม เพื่อรักษาอาการ คลื่นไส้ อาเจียน			
4. ท่านดื่มน้ำมะนาวผสมเกลือ เพื่อลดอาการไอ ขับเสมหะ ช่วยทำให้ลำคอชุ่มชื้น	2.93	0.72	สูง
5. ท่านรับประทานฟ้าทะลายโจร แทนยาแก้ไอเพื่อรักษาอาการเจ็บคอเป็นหวัด	2.19	0.89	สูง
6. ท่านใช้ปูนจากว่านหางจระเข้สดทา เพื่อรักษาอาการผิวหนังแดง แสบร้อน ถลอก เนื่องจากแผลไปไหม้	2.86	0.86	สูง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

พฤติกรรมการใช้สมุนไพร	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
7. ท่านใช้หมั่นขันทาเพื่อรักษาอาการแมลงสัตว์กัดต่อย	1.70	0.66	ปานกลาง
8. ท่านตำใบน้อยหน่าผสมกับน้ำมันมะพร้าวขี้ตัวผม เพื่อรักษาโรคเหา	1.99	0.80	ปานกลาง
9. ท่านรับประทานมะขามเปียก รสเปรี้ยวจิ้มเกลือ รักษาอาการท้องผูก	2.42	0.98	สูง
10. ท่านรับประทานผลมะระขี้นกก่อน ต้มให้สุกร่วมกับน้ำพริก เพื่อรักษาอาการเบื่ออาหาร	2.40	0.90	สูง
11. ท่านรับประทานใบฝรั่งสดกับน้ำดื่ม เพื่อรักษาอาการท้องเสีย	2.34	0.89	สูง
12. ท่านใช้พืชสมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง เนื่องจากมีความปลอดภัยมากกว่าใช้ยาแผนปัจจุบัน	2.48	0.77	สูง
13. ท่านใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพตนเอง เนื่องจากให้ผลการรักษาได้ดีเมื่อเทียบกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน	2.42	0.72	สูง
14. ท่านใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพตนเอง เนื่องจากหาง่ายในท้องถิ่น	2.46	0.80	สูง
15. ท่านใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพตนเอง เนื่องจากมีราคาถูก	2.66	0.87	สูง
16. ท่านได้แนะนำถึงสรรพคุณของพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่ท่านรู้จักและเคยใช้ให้กับบุคคลที่รู้จักเสมอ	2.67	0.87	สูง
17. เมื่อท่านได้พืชสมุนไพรพื้นบ้านมาแล้ว ท่านมักจะแบ่งปันให้กับคนในครอบครัวหรือเพื่อนเสมอ	2.72	0.84	สูง
18. เมื่อท่านเกิดอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ ท่านจะนึกถึงพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่มีอยู่ตามบ้านหรือหาซื้อได้ง่าย เพื่อมาใช้รักษาหรือดูแลสุขภาพ	2.69	0.77	สูง
19. เมื่อมีสื่อโฆษณาเกี่ยวกับพืชสมุนไพรพื้นบ้าน ท่านมักจะสนใจและติดตามอยู่เสมอ	2.66	0.91	สูง
20. เมื่อท่านพบเจอพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่ไม่มีปลูกอยู่ภายในบ้าน ท่านจะซื้อมาปลูก เพื่อมาใช้รักษาหรือดูแลสุขภาพ	2.36	0.98	สูง
ภาพรวมพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค	2.46	0.37	สูง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติในการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับต่ำ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรอยู่ใน ระดับปานกลาง ซึ่งทัศนคติดังกล่าวจะส่งผลดีต่อผู้ใช้ผลิตภัณฑ์หากได้รับอันตรายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ตามสิทธิของผู้บริโภค ความเชื่อมั่นต่อความปลอดภัยในการใช้สมุนไพรของประชาชนนั้น อาจเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์การใช้สมุนไพรมาอย่างยาวนาน โดยเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ใช้สืบทอดและถ่ายทอดความรู้จากรุ่นมาสู่รุ่น และหาได้ง่ายตามท้องถิ่น ซึ่งสมุนไพรบางชนิดมีการปลูกเพื่อใช้เองรวมถึงมีการแจกจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน อีกด้วย จึงทำให้ประชาชนมีความเชื่อว่าสมุนไพรทุกชนิด มีคุณประโยชน์ต่อร่างกาย ไม่มีอันตราย และมีความปลอดภัยมากกว่าการใช้สารสังเคราะห์

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติที่มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรโดยเห็นด้วยกับข้อความว่า ไม่จำเป็นต้องระมัดระวังในการใช้สมุนไพรรักษาโรคเพราะมีผลข้างเคียงน้อย และสมุนไพรเป็นยาโบราณไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกกาญจน์ วิชาศิลป์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “การรับรู้ถึงสมุนไพรรักษาโรคของผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย” พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้านข้อดีในการรักษาผู้บริโภคมองว่าการรักษาโรคโดยไม่ต้องฉีดยา มีความปลอดภัย และไม่มีสารเคมีตกค้างและสะสมอยู่ในร่างกาย ส่วนข้อดีของการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ผู้บริโภคมองว่าต้องใช้เวลาในการรักษานาน รูปแบบของยาไม่ทันสมัย และรักษาได้แต่โรคที่ไม่ร้ายแรง และงานวิจัยของสันธิตาพร กลิ่นทอง (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี” พบว่า ทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรรักษาโรค การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน แหล่งสมุนไพรที่นำมาใช้ได้สะดวกและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย โดยนำผลวิจัยมาเป็นแนวทางในวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมให้ความรู้ ด้านสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรแก่ประชาชนต่อไป
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งต่อกับพฤติกรรม การใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ปัจจัยส่วนบุคคลการเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพ สิทธิการรักษาพยาบาล เป็นต้น

รายการอ้างอิง

กนกกาญจน์ วิชาศิลป์. (2559). การรับรู้ถึงสมุนไพรรักษาโรคของผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย.

แก่นเกษตร, 44 (ฉบับพิเศษ 1), 565–570.

กรมการพัฒนาแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2559). *แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559)*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก.

กระทรวงสาธารณสุข. (2542). *การสาธารณสุขไทย พ.ศ. 2540-2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก.

สันธิตาพร กลิ่นทอง. (2559). *พฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี*. สืบค้น 12 มีนาคม 2562,

จาก http://research.pbru.ac.th/PBRUResearch2017/registration/files/17099002698XXXX8_20170501_192608.pdf